

باسمه تعالی

سوالات امتحانی ماده درسی فارسی (۳) نوبت دوم سال تحصیلی ۹۷-۹۸

نام و نام خانوادگی: ..... رشته: انسانی/ریاضی/تجربی مقطع: متوسطه دوم تاریخ آزمون: ۹۷/۳/۱۹

ساعت شروع: ۹:۳۰ صبح مدت آزمون ۹۰ دقیقه تعداد سوالات: ۲۸ تعداد صفحات: ۴

وزارت آموزش و پرورش
اداره کل آموزش و پرورش استان آذربایجان شرقی
آموزش و پرورش شهرستان .....
دبیرستان .....

«جواب سوالات را در پاسخنامه بنویسید.»

قلمرو زبانی (۲ نمره)

۱ در عبارات زیر، معنی لغات مشخص شده را بنویسید.

(الف) بار دیگرش به تضرع و زاری بخواند.

(ب) وظیفه روزی به خطای مُنکر نبرد.

(پ) دستستان را بر چشم‌های درشتان که در نور آفتاب جمع شده بود، حمایل کرده بودید.

(ت) اولاً تجربید شو از هر چه هست وانگهی از خود بشو یکبار دست

(ث) همتّم بدرقه راه کن ای طایر قدس که دراز است ره مقصد و من نوسفرم

۱/۲۵

۲ با توجه به معنای واژگان، کدام واژه برای جای خالی مناسب است؟

به دستور فرمود تا ساروان ..... آرد از دشت صد کاروان

۰/۲۵

(الف) موبد (ب) هیون (پ) هامون (ت) گزند

۳ در عبارات زیر چهار غلط املائی وجود دارد. صحیح آنها را بنویسید.

(الف) باران رحمت بی حسابش همه را رسیده و خوان نعمت بی دریغش همه جا کشیده.

(ب) چاه قدر ناجوانمردان / چاه پستان، چاه بی دردان / ... آری اکنون تهمتن ... / در بن این چاه ... گم بود.

(پ) نمی پذیرفتید، بهانه می آوردید و طفره می رفتید ولی اسرارهای من که بوی التماس می داد، عاقبت شما را متقاعد کرد.

(ت) بفکن ز پی این اثاث تزویر بگسل ز هم این نژاد و پیوند

(ث) حاج احمد آقا! پسر گل و گلاب! دشمن عن غریب است که توی این دشت وسیع عملیات کند.

۱

۰/۲۵

۴ شکل صحیح املائی را از داخل کمانک انتخاب کنید.

- هرنفسی که فرومی رود، مُمد (حیاط / حیات) است.

۵ در کدام گزینه، غلط املائی وجود ندارد.

(الف) تن ز جان و جان ز تن مستور نیست / لیک کس را دید جان دستور نیست

(ب) با خاک عجین آمد و از تاک عیان شد / خون دل شاهان که می اش نام نهادند

(ج) سر به جیب مراقبت فرو برده بود و در بهر مکاشفت مستغرق شده.

(د) تو حکیمی، تو عظیمی، تو کریمی، تو رحیمی / تو نماینده فضلّی، تو سزاوار ثنایی

۰/۲۵

۶ در بیت زیر واژه‌ای بیابید که در زبان فارسی هم آوا دارد. هم آوای آن را بنویسید.

دیروز در غربت باغ من بودم و یک چمن داغ امروز خورشید در دشت آینه‌دار من و تو

۰/۵

باسمه تعالی

سوالات امتحانی ماده درسی فارسی (۳) نوبت دوم سال تحصیلی ۹۷-۹۸

نام و نام خانوادگی: ..... رشته: انسانی/ریاضی/تجربی مقطع: متوسطه دوم تاریخ آزمون: ۹۷/۳/۱۹

ساعت شروع: ۹:۳۰ صبح مدت آزمون ۹۰ دقیقه تعداد سؤالات: ۲۸ صفحه دوم

وزارت آموزش و پرورش
اداره کل آموزش و پرورش استان آذربایجان شرقی
آموزش و پرورش شهرستان .....
دبیرستان .....

«جواب سؤالات را در پاسخ‌نامه بنویسید.»

۰/۵	۷	در بیت زیر چگونه (با استفاده از کدام روش) به معنای واژه «اندیشه» پی می‌بریم؟ چو بشنید خسرو از آن شاد گشت روانش ز اندیشه آزاد گشت
۱	۸	در عبارات زیر، نقش دستوری قسمت‌های مشخص شده را بنویسید. الف) محبت چون به غایت رسد آن را عشق خوانند. ب) شما هم مرا دیدید. معلوم است که دیدید ولی اینکه همان دم شناخته باشیدم، مطمئن نیستم. ج) گفت: «نزدیک است والی را سرای، آن جا شویم» گفت: «والی از کجا در خانه خمار نیست؟» د) هفت خوان را زاد سرو مرو / یا به قولی ماخ سالار، آن گرامی مرد / ... روایت کرد.
۰/۵	۹	مفهوم نشانه «ان» را در واژه‌های زیر بنویسید. الف) کاویان ب) دیلمان
۰/۵	۱۰	با توجه به متن زیر به سؤالات پاسخ دهید. «چشمه آبی سرد که در تموز سوزان کویر، گویی از دل یخچالی بزرگ بیرون می‌آید از دامنه کوه‌های شمالی ایران به سینه کویر سرازیر می‌شود.» الف) در گروه اسمی «دامنه کوه‌های شمالی ایران» نام وابسته‌های وابسته را بنویسید. ب) در متن بالا نقش دستوری واژگان «چشمه» و «تموز سوزان کویر» را بنویسید. پ) در متن بالا کدام قسمت حذف شده است؟ ت) از متن بالا یک ترکیب وصفی بنویسید.
۰/۲۵	۱۱	قلمرو ادبی (۵ نمره) در اشعار زیر، جاهای را پر کنید. الف) ای بی‌خبر بکوش که صاحب خبر شوی ب) ..... پ) آینه نگاهت پیوند صبح و ساحل ت) ..... به هر حالت که بودم با تو بودم میهن ای میهن
۰/۵	۱۲	در بیت زیر، که خطاب به دماوند سروده شده است به جز واج آرای و تناسب دو آرایه ادبی بنویسید. تا چشم بشر نبیندت روی بنهفته به ابر چهر دل‌بند
۰/۵	۱۳	در بیت زیر وجه شبه را مشخص کنید و بنویسید شاعر برای بیان وجه شبه در بیت زیر از کدام آرایه ادبی بهره گرفته است؟ عاشق آن باشد که چون آتش بود گرم‌رو، سوزنده و سرکش بود
۰/۵	۱۴	در عبارت «پهلوان هفت خوان، اکنون / طعمه دام و دهان خوان هشتم بود» شبهه و شبه‌به را مشخص کنید.

«جواب سوالات را در پاسخنامه بنویسید.»

برای هریک از ابیات گروه «الف»، یک آرایه مناسب از گروه «ب» بیابید. (در گروه «ب» یک آرایه اضافی است).

۰/۲۵

۱۵

آرایه‌ها	ابیات
الف) مجاز	۱- ای مرغ سحر عشق ز پروانه بیاموز کان سوخته را جان شد و آواز نیامد
ب) اسلوب معادله	۲- یکی دشت با دیدگان پر ز خون که تا او کی آید ز آتش برون
ج) نماد	۳- هر کسی کو دور ماند از اصل خویش باز جوید روزگار وصل خویش
د) تلمیح	

۰/۵

۱۶

در متن زیر، کنایه را مشخص کنید و معنی آن را بنویسید.
عشق، آتش است، هر جا که باشد، جز او رخت، دیگری نهد. هر جا که رسد، سوزد.

با توجه به بیت زیر کدام آرایه در آن وجود ندارد؟

۰/۲۵

۱۷

چه غم دیوار امت را که دارد چون تو پشتیبان / چه باک از موج بحر آن را که باشد نوح کشتیان
۱- اسلوب معادله   ۲- تشبیه   ۳- تضاد   ۴- تلمیح

قلمرو فکری (۸ نمره)

معنی و مفهوم مصراع‌های مشخص شده ابیات زیر را به فارسی روان بنویسید.

۰/۵

۱۸

الف) از سیم به سر یکی کله خود / ز آهن به میان یکی کمر بند

۰/۵

ب) هر که جز ماهی ز آبش سیر شد / هر که بی‌روزی است روزش دیر شد

۰/۵

پ) دیروز اگر سوخت ای دوست، غم برگ و بار من و تو / امروز می آید از باغ، بوی بهار من و تو

۰/۵

ت) بدان گه که شد پیش کاووس باز / فرو آمد از باره، بردش نماز

۰/۵

۱۹

معنی و مفهوم عبارات زیر را به فارسی روان بنویسید.

۰/۵

الف) مابقی را نقداً خط بکش و بگذار سماق بمکند.

۰/۵

ب) برخلاف حال، پامان به ده باز بود و در شهر، دست و پاگیر نشده بودیم.

۰/۵

پ) سودای عشق از زیر کی جهان بهتر ارزد.

۰/۵

ت) یک روز دنیایی به روم چشم داشت و از آن چشم می‌زد.

۰/۵

۲۰

مفهوم مصراع دوم بیت زیر را بنویسید.

چو خواهی که پیدا کنی گفت و گوی / باید زدن سنگ را بر سبوی

«جواب سوالات را در پاسخ‌نامه بنویسید.»

- ۲۱ مفهوم کلی بیت زیر را بنویسید.
آیین طریق از نفس پیر مغان یافت
آن خضر که فرخنده پی‌اش نام نهادند
- ۲۲ بیت زیر یادآور کدام وادی از هفت وادی است؟
چشم بگشا به گلستان و بین
جلوه آب صاف در گل و خار
- ۲۳ مفهوم مشترک بیت‌های زیر چیست؟
الف) یک دم غریق بحر خدا شو گمان مبر
ب) بنیاد هستی تو چو زیر و زبر شود
کز آب هفت بحر به یک موی تر شوی
در دل مدار هیچ که زیر و زبر شوی
- ۲۴ نویسنده در داستان «کباب غاز» کدام رفتار فردی و اجتماعی را مورد انتقاد قرار داده است؟
- ۲۵ بیت زیر به بیداد گری کدام پادشاه اشاره دارد؟
آن کسی را که در این ملک سلیمان کردیم
ملت امروز یقین کرد که او اهرمن است
- ۲۶ مقصود از «بدحالان» در بیت زیر چه کسانی است؟
من به هر جمعیتی نالان شدم
جفت بدحالان و خوش حالان شدم
- ۲۷ در عبارت زیر بر چه نکته‌ای تأکید شده است؟
چه حرف تازه‌ای برای گفتم مانده است یا چه چیز تازه‌ای برای نوشتن / که بتواند عشق مرا یا سجایای ارزشمند تو را بازگو کند؟
- ۲۸ هر یک از موارد گروه «الف» با کدام یک از موارد گروه «ب» تناسب دارد. (در گروه «ب» یک آرایه اضافی است).

گروه الف	گروه ب
۱- گلّه ما را گله از گرگ نیست	الف) وفاداری
کاین همه بیداد شبان می کند	ب) جاودانگی
۲- هیچ نقاشت نمی بیند که نقشی بر کند وان که دید از حیرتش کلک از بنان افکنده‌ای	پ) از ماست که بر ماست.
۳- ز خورشید و از آب و از باد و خاک نگردد تبه نام و گفتار پاک	ت) دعوت به قیام
۴- دلا خموشی چرا؟ چو خم نجوشی چرا؟ برون شد از پرده راز، تو پرده پوشی چرا؟	ث) عجز انسان در توصیف خداوند

قلمرو زبانی (۷ نمره)

- ۱- الف) زاری کردن، التماس کردن (۰/۲۵) ب) مقرری، وجه معاش (۰/۲۵) پ) نگه دارنده، محافظ (۰/۲۵) ت) تنهایی گزیدن، ترک گناهان، اعراض از امور دنیوی (۰/۲۵) ث) دعای خیر (۰/۲۵)
- ۲- ب) هیون (۰/۲۵)
- ۳- قدر: غدر (۰/۲۵) - اسرار: اصرار (۰/۲۵) - اثاث: اساس (۰/۲۵) - عن غریب: عن قریب (۰/۲۵)
- ۴- حیات (۰/۲۵)
- ۵- ج: بهر (۰/۲۵)
- ۶- غربت (۰/۲۵): قربت (۰/۲۵)
- ۷- توجه به روابط معنایی واژگان (۰/۵)
- ۸- الف) مسند (۰/۲۵) ب) مفعول (۰/۲۵) ج) مضاف الیه (۰/۲۵) د) بدل (۰/۲۵)
- ۹- الف) نسبت (۰/۲۵) ب) مکان (۰/۲۵)
- ۱۰- الف) شمالی = صفت مضاف الیه (۰/۲۵) ایران = مضاف الیه مضاف الیه (۰/۲۵)
- ب) چشمه = نهاد (۰/۲۵) کویر = مضاف الیه (۰/۲۵)
- پ) نهاد / چشمه آبی سرد (۰/۲۵)
- ت) آبی سرد / تموز سوزان / یخچالی بزرگ / کوه های شمالی (یک مورد ۰/۲۵)

قلمرو ادبی (۵ نمره)

- ۱۱- الف) تا راهرو نباشی کی راهبر شوی؟ (۰/۵)
- ب) شاهد نیاز نیست که در محضر آورند (۰/۵)
- پ) لبخند گاهگاهت، صبح ستاره باران (۰/۵)
- ت) اگر مستم اگر هشیار اگر خوابم اگر بیدار (۰/۵)
- ۱۲- حسن تعلیل - تشخیص - کنایه (دو مورد هر یک ۰/۲۵)
- ۱۳- گرم رو، سوزنده و سرکش (۰/۲۵) - تناسب (۰/۲۵)
- ۱۴- مشبه = پهلوان هفت خوان (۰/۲۵) / مشبه به = طعمه (۰/۲۵)
- ۱۵- ۱- نماد (ج) (۰/۲۵) / ۲- مجاز (الف) (۰/۲۵) / ۳- تلمیح (د) (۰/۲۵)
- ۱۶- رخت نهادن (۰/۲۵): ساکن شدن (۰/۲۵)
- ۱۷- تضاد (۰/۲۵)

قلمرو فکری (۸ نمره)

- ۱۸- الف) کلاهخودی از جنس نقره سفید رنگ (برف) بر سر داری. (۰/۵)
ب) هر کسی جز عاشق واقعی از عشق خسته می شود. (۰/۵)
پ) ای دوست اگر در دوران قبل از انقلاب، غم و اندوه وجود من و تو را آزرده است (۰/۵)
ت) از اسب پایین آمد و تعظیم کرد. (۰/۵)
- ۱۹- الف) بقیه را فعلاً حذف کن و بگذار تا بیهوده انتظار بکشند. (۰/۵)
ب) بر خلاف حالا به ده رفت و آمد داشتیم و در شهر به صورت دایمی ساکن نشده بودیم. (۰/۵)
پ) دیوانگی عشق از عقل و زیرکی این جهانی بهتر است. (۰/۵)
ت) روزگاری مردم دنیا به روم توجه داشتند و از آن می ترسیدند. (۰/۵)
- ۲۰- باید امتحان کنی. (۰/۵)
- ۲۱- لزوم پیروی از پیر در طریقت (۰/۵)
- ۲۲- وادی پنجم یا وادی توحید (۰/۲۵)
- ۲۳- اگر تعلقات را کنار بگذاری و به وادی معرفت روی بیاوری هیچ چیز تو را آلوده نمی سازد. (۰/۵)
- ۲۴- ظاهر سازی یا ریاکاری (۰/۲۵)
- ۲۵- محمد علی شاه (۰/۲۵)
- ۲۶- کسانی که سیر آنها به سوی حق کند است. (۰/۲۵)
- ۲۷- عشق توصیف ناپذیر است. (۰/۵)
- ۲۸- ۱- پ) از ماست که بر ماست. (۰/۲۵)
- ۲- ث) عجز انسان در توصیف خداوند (۰/۲۵)
- ۳- ب) جاودانگی (۰/۲۵)
- ۴- ت) دعوت به قیام (۰/۲۵)